

TIESAS PROCESA IZSPĒLE CILVĒKTIESĪBĀS

Ziedoņa Krāsotāja pieteikums Eiropas Cilvēktiesību tiesai par Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. panta pārkāpumu, kā arī konvencijas 8. pantu kopsakarā ar konvencijas 13. un 14. pantu

OTRAIS DUBLS

Rīga, 2023

SATURA RĀDĪTĀJS

BŪTISKO FAKTU IZKLĀSTS.....	3
KĀZUSA ANALĪZES KOPSAVILKUMS	4
1. PAR PRASĪBAS PIENĒMAMĪBU IZSKATĪŠANAI.....	5
1.1. Lietas pieņemamības kritērijs Konvencijas 34. un 35. panta ietvarā.....	5
2. PAR KONVENCIJAS 10. PANTA PĀKĀPUMU.....	9
2.1. Konvencijas 10. panta piemērojamība	10
2.2. Konvencijas 10. pantā paredzēto tiesību ierobežojums.....	12
2.3. Konvencijas 10. pantā noteiktais ierobežojums ir noteikts ar likumu	13
2.4. Konvencijas 10. panta ierobežojuma leģitīmais mērķis	14
2.5. Ierobežojuma nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā.....	15
2.5.1. Vārda brīvības ierobežojuma neatliekama sociālā vajadzība.....	15
2.5.2. Noteiktajam ierobežojumam atbilstoši un pietiekami iemesli.....	18
3. PAR KONVENCIJAS 8. PANTA PĀRKĀPUMU KOPSAKARĀ AR KONVENCIJAS 13. UN 14. PANTU.....	21
3.1. Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu piemērojamība.....	23
3.2. Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu pārkāpums	23
NORMATĪVO AKTU UN IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	28

BŪTISKO FAKTU IZKLĀSTS

No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Ziedoni Krāsotāju (turpmāk – **Pieteicējs**) neapmierināja Latvijas Republikas Saeimas lēmums neizvirzīt tālāk Civilās savienības likumu. Lai pievērstu sabiedrības uzmanību, tai skaitā politiķu, uzmanību, Pieteicējs, ar Cēsu koncertzāles vadītāja atļauju, koncertzāles vestibilā izstādīja mākslas darbu ar nosaukumu “Jēzus ballīte” (turpmāk – **mākslas darbs**).¹ Tomēr Cēsu novada pašvaldības policija pēc vairāku cilvēku iesniegumiem ieradās koncertzālē ar lūgumu izvērtēt mākslas darba atrašanos Cēsu koncertzāles vestibilā. Nolūkā veikt performanci, Pieteicējs, sazinoties ar vietējās avīzes “Pļava” žurnālisti, lūdza informēt par šādas performances norisi. Performances rezultātā Cēsu novada pašvaldības policija Pieteicēju sauca pie administratīvās atbildības, atņemot mākslas darbu.

Drīz vien par Pieteicēju digitālajā vidē tika publicēts raksts “Ziedonis Krāsotājs: skandalozais geju mākslinieks. Kas viņš ir?”, kas tika pārpublicēts sociālo tīklu platformā “*Twitter*” (turpmāk – **Twitter aplikācija**). Zem šī raksta divi interneta lietotāji ar lietotājevārdu “Gunārs” un “Ugh” uzrakstīja divus komentārus. Uzskatot šos komentāru par potenciāliem vardarbības draudiem, Pieteicējs ar iesniegumu vērsās Valsts policijā, lūdzot uzsākt kriminālprocesu pret komentāru autoriem, tomēr Valsts policija atteicās ierosināt kriminālprocesu. Par Valsts policijas lēmumu Pieteicējs iesniedza sūdzību prokuroram. Tomēr arī prokurors kriminālprocesu neierosināja. Pieteicējs vērsās ar sūdzību Eiropas Cilvēktiesību tiesā (turpmāk – **ECT**) norādot uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – **Konvencija**) 10. panta pārkāpumu, kā arī Konvencijas 8. panta pārkāpumu kopsakarā ar Konvencijas 13. pantu un Konvencijas 14. pantu. Sūdzībā Pieteicējs norādīja, ka nepamatoti, tika sodīts par viņa īstenoto māksliniecisko performanci, pamatojot to ar citu cilvēku reliģisko jūtu aizsardzību. Vienlaikus norādot, ka Latvijas Republika neesot izpildījusi savu pozitīvo pienākumu nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu, lai pasargātu personu no naida runas, un ka amatpersonu pieņemtie lēmumi un bezdarbība ir balstīta uz noraidošu attieksmi pret Pieteicēja seksuālo orientāciju. Savukārt Latvijas Republikas valdība (turpmāk – **Atbildētājs**) aicināja noraidīt Pieteicēja sūdzību, norādot, ka Pieteicēja īstenotās aktivitātes traucēja sabiedrisko mieru un aizskāra citu cilvēku tiesības. Kā arī Atbildētājs norādīja, ka Pieteicējam esot bijusi iespēja izmantot efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus gan attiecībā uz viņam piemēroto administratīvo sodu, gan attiecībā uz sūdzību par naida runu.

---

¹ Kāzuss [1], [2].

KĀZUSA ANALĪZES KOPSAVILKUMS

- [1] Pieteicējs uzskata, ka viņa prasība ir pieņemama izskatīšanai ECT un Konvencijas 35. panta pirmajā daļā ECT noteiktais lietu pieņemamības kritērijs ir apmierināts, jo Pieteicējs bija izmantojis visus sev pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus administratīvā pārkāpuma ietvarā. Pieteicējam nebija efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu Valsts policijas un prokurora lēmuma – neuzsākt kriminālprocesu – pārsūdzībai.
- [2] Pieteicējs uzskata, ka citu personu jūtu aizskārums nevar būt par pamatu vārda brīvības ierobežojumam. Jāuzsver, ka konkrētajā gadījumā izvietotais mākslas darbs ir satīrs un satīra mērķis ir uzlabot sabiedrību un norādīt uz sabiedrības trūkumiem un īpašībām, kas, pēc satīriskā darba autora domām, apdraud minēto sabiedrību. Tāpēc pēc noklusējuma un funkcionalitātes satīrs tiek veidots ar labiem nodomiem, pat ja var šķist, ka tas ir vērsts uz konkrētu indivīdu vai indivīdu grupu.
- [3] Tāpat Pieteicējs norāda, ka Konvencija negarantē tiesības uz reliģisko jūtu aizsardzību, konkrētāk, šādas tiesības nevar atvasināt no tiesībām uz reliģijas brīvību, kas faktiski ietver tiesības paust kritiskus uzskatus par citu reliģiskajiem uzskatiem.
- [4] Pieteicējs uzskata, ka divas personas ar interneta lietotārvārdiem “Gunārs” un “Ugh” Twitter aplikācijā ar saviem komentāriem pret Pieteicēju ir pauduši naida runu. Pieteicējs iesniedza Valsts policijai iesniegumu saukt abas personas pie kriminālatbildības balstoties uz KL 150. pantu. Valsts policija atteicās uzsākt kriminālprocesu.
- [5] Pieteicējs uzskata, ka ir noticis Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu pārkāpums, jo Valsts policija atsakoties veikt kriminālprocesu nav aizstāvējusi Pieteicēju Konvencijas 8. pantā noteiktās tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi Pieteicēja seksuālās orientācijas dēļ tādējādi arī pārkāpjot Konvencijas 14. pantā ietverto diskriminācijas aizliegumu.

1. PAR PRASĪBAS PIENĒMAMĪBU IZSKATĪŠANAI

1.1. Lietas pieņemamības kritērijs Konvencijas 34. un 35. panta ietvarā

- [1] Konvencijas 34. pants noteic, ka ikviena fiziska vai juridiska persona, personu grupa vai nevalstiska organizācija var iesniegt sūdzību ECT, ja tā uzskata, ka kāda no Konvencijas dalībvalstīm ir pārkāpusi Konvencijas vai tās papildprotokolos garantētās tiesības.² Līdz ar to, lai vērstos ECT, Pieteicējam ir jāatbilst diviem nosacījumiem, proti, (i) Pieteicējam ir jāiekļaujas vienā no šā panta minētajām personu kategorijām un (ii) jāspēj pierādīt, ka attiecībā pret viņu ir pārkāptas Konvencijas vai tās papildprotokolos garantētās tiesības.³
- [2] Pieteicējs ir fiziska persona, un, vērsoties ECT ar sūdzību, Pieteicējs ir norādījis, ka attiecībā uz viņu konkrētajā situācijā ir pārkāpts Konvencijas 10. pants, proti, esot nepamatoti ierobežotas viņa kā mākslinieka tiesības uz jaunrades brīvību, sodot viņu par īstenoto māksliniecisko performanci, vienlaikus pārkāpjot arī Konvencijas 8. pantu kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu, jo Atbildētājs nav izpildījis savu pozitīvo pienākumu nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu, lai pasargātu Pieteicēju no naida runas,⁴ tādējādi pārkāpjot Konvencijas iepriekš minētos pantus. No minētā izriet, ka sūdzība ietilpst Konvencijas 34. panta tvērumā.
- [3] Lai pieņemtu lēmumu par prasības pieņemamību izskatīšanai ECT, ir jāņem vērā Konvencijas 35. pants, kas noteic lietu pieņemamības kritērijus, kas ir savstarpēji saistīti.⁵ Konvencijas 35. panta pirmā daļa noteic, ka ECT izskata lietu vienīgi tad, ja ir izsmeltas visas nacionālās apstrīdēšanas vai pārsūdzības iespējas un ja sūdzība ir iesniegta četrus mēnešu laikā, skaitot no dienas, kad ticis pieņemts galīgais lēmums minētajā lietā.⁶ Pieteicējs norāda, ka lietā nav strīda par iepriekš norādītā termiņa ievērošanu.⁷

---

² Ārlietu ministrija. Sūdzības iesniegšana Eiropas Cilvēktiesību tiesā. 16.08.2021. Pieejams: https://www.mfa.gov.lv/lv/sudzibas-izskatisana-eiropas-cilvektiesibu-tiesa?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com [skatīts 01.04.2023.]

³ ECT 2013. gada 7. novembra spriedums lietā Vallianatos un citi pret Grieķiju (pieteikuma nr. 29381/09; 32684/09), 47. rindkopa.

⁴ Kāzuss [12].

⁵ Practical Guide on Admissibility Criteria. Strasbourg: Council of Europe publishing, 2022, p.41.

⁶ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzība konvencija. Latvijas Vēstnesis, 1997.

⁷ Kāzuss [D].

- [4] Pēc izteikumiem Twitter aplikācijā, kas tika vērsti pret Pieteicēju, uzskatot, ka ir pārkāpts Krimināllikuma (turpmāk – **KL**) 150. pants⁸, Pieteicējs ar iesniegumu vērsās Valsts policijā, lūdzot saukt izteikumu autorus pie kriminālatbildības. Tomēr Valsts Policija atteicās ierosināt kriminālprocesu, tāpēc Pieteicējs par Valsts policijas pieņemto lēmumu iesniedza sūdzību prokuroram. Tomēr arī prokurors atbildē uz Pieteicēja sūdzību norādīja, ka nav pamata uzsākt kriminālprocesu, norādot, ka Valsts policija atteicās uzsākt kriminālprocesu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma (turpmāk - **KPL**) 377. panta 1. punktu⁹, kas noteic, ka kriminālprocesu nedrīkst uzsākt, ja nav noticis noziedzīgs nodarījums, vienlaikus norādot, ka viens no pamatkritērijiem personu saukšanai pie atbildības par naida runu pēc KL 150. panta ir nepieciešamība konstatēt, ka ar attiecīgajam darbībām ir radīts būtisks kaitējums, un paskaidrojot, ka šajā situācijā būtisks kaitējums nav konstatējams, jo neesot ierobežotas personas pamattiesības un pamatbrīvības.¹⁰
- [5] KL 150. pants aizsargā noteiktu sociālo grupu pašcieņu un tiesības uz izvēlēto dzīvesveidu, lai, atbilstoši tiesību mērķuzdevumam, nodrošinātu iecietību un saskaņu sabiedrībā.¹¹ Pieteicējs uzskata, ka konkrētā situācija ir kvalificējama saskaņā ar KL 150. panta trešo daļu, kas noteic, ka noziedzīga nodarījuma izdarītāju soda par KL 150. pantā pirmajā daļā paredzēto darbību, ja tā saistīta ar **vardarbību vai draudiem**. Turklāt, lai konstatētu KL 150. panta trešās daļas pārkāpumu, nav nepieciešams konstatēt pazīmi - būtisks kaitējums.¹² KPL 373. panta piektā daļa noteic, ka lēmumu par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu šā likuma 369. panta otrās daļas 1., 2. un 4. punktā minētās personas 10 dienu laikā pēc paziņojuma saņemšanas var pārsūdzēt prokuroram, ja lēmumu pieņēmis izmeklētājs, vai amatā augstākam prokuroram, ja lēmumu pieņēmis prokurors. Līdz ar to KPL 373. panta piektā daļa jāskata kopasakarā ar 369. panta otro daļu. KPL 369. panta otrās daļas 1., 2. un 4.punktā minētās personas ir noziedzīga nodarījuma rezultātā cietusī persona. No augstāk minētā izriet, ka Pieteicējam bija tiesības pārsūdzēt prokurora pieņemto lēmumu, jo Pieteicējs ir noziedzīga nodarījuma rezultātā cietusī persona.

⁸Krimināllikums, Latvijas Vēstnesis, 1998.

⁹ Kriminālprocesa likums, Latvijas Vēstnesis, 2005.

¹⁰ Kāzuss [11].

¹¹Talsu rajona tiesas 2018. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. 11380026317, pieejams : <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/447407.pdf>

¹²Ambrasa I. Naida runas un naida noziegumu atpazīšanas un izmeklēšanas prakses problēmaspekti Latvijas Republikā. Latvijas Republikas tiesībsargs, 2016, Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/07/naida_noziegumu_un_naida_runas_izmeklesana_lv_2016_1496214733.pdf 68.lpp.

Tas cita starpā nozīmē to, ka Pieteicējs ir tiesīgs pārsūdzēt prokurora lēmumu amatā augstākam prokuroram, kura tiesības un pienākumi ir noteikti KPL 46. pantā, tomēr tiek paskaidrots, ka Pieteicējs pie amatā augstāka prokurora nevērsās. Vienlaikus no Prokuratūras likuma 7. panta piektā daļas izriet, ka persona, kura uzskata, ka prokurora rīcība vai lēmums ir nelikumīgs vai nepamatots, var to pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā, bet nevar celt tiesā prasību pret prokuroru, kurš šādi rīkojies vai šādu lēmumu pieņēmis.¹³ Latvijas Republikas Satversmes tiesa cita starpā ir atzinusi, ka situācijā, kad tiesību norma paredz skaidru un nepārprotamu aizliegumu kādu lēmumu pārsūdzēt tiesā, personai nav citu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem,¹⁴ līdz ar to Pieteicējam nav citu iespēju aizstāvēt savas tiesības, kā tikai prokurora lēmumu pārsūdzēt amatā augstākam prokuroram. Tiek norādīts, ka ECT lietā *Belov pret Krieviju* tiesa noteica, ka, attiecībā uz apelācijas sūdzību augstākam prokuroram, šāda sūdzība augstākam prokuroram nedod personai, kura izmanto šo apelācijas sūdzības iesniegšanas tiesību, personiskas tiesības izmantot valsts uzraudzības tiesības (ar to saprotot, ka Konvencijas 35. panta kontekstā apelācijas sūdzība augstākam prokuroram neskaitās kā tā iekšējās apstrīdēšanas un pārsūdzības iespēja), un tādēļ šāda apelācijas sūdzības iesniegšana nav uzskatāma par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli Konvencijas 35. panta izpratnē.¹⁵

- [6] Attiecībā uz administratīvo pārkāpumu procesu, kura ietvaros Pieteicējs izmantoja iespēju pārsūdzēt Cēsu novada pašvaldības policijas lēmumu par mākslas darba izņemšanu un naudas soda piemērošanu 350 *euro* apmērā, pamatojoties uz Administratīvās atbildības likuma 111. pantu un Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11. panta pirmo daļu, tiek norādīts, ka Pieteicējs ir izmantojis visus tam pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, kuri ir paredzēti administratīvā pārkāpuma procesā. Konkretizējot - Pieteicējs ir pārsūdzējis lēmumu augstākai amatpersonai, kuras pieņemto lēmumu atbilstoši Administratīvās atbildības likuma (turpmāk – **AAL**) 176. pantam pēc tam pārsūdzējis gan pirmās instances tiesā, gan apelācijas instances tiesā. Savukārt apelācijas instances tiesas spriedums atbilstoši AAL 247. panta otrajai daļai nav pārsūdzams.¹⁶

¹³ Prokuratūras likums. Latvijas Vēstnesis, 1994, 7. panta piektā daļa.

¹⁴ Kolēģijas 2021. gada 18. februāra lēmums par atteikšanos ierosināt lietu, (pieteikums Nr. 6/2021) Latvijas Republikas Satversmes tiesa » Kolēģijas 2021. gada 18. februāra lēmums (pieteikums Nr. 6/2021)

¹⁵ ECT 2008. gada 3. jūlija spriedums lietā *Belov pret Krieviju* (pieteikuma nr. 22053/02), 59. rindkopa, (sk. ECT 2007. gada 1. jūnija spriedums lietā *Belevitskiy pret Krieviju* (pieteikuma nr. 72967/01), 56.-60. rindkopa.

¹⁶ Administratīvās atbildības likuma 247. panta otrā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesas nolēmums administratīvā pārkāpuma lietā nav pārsūdzams un stājas spēkā tā sastādīšanas dienā. (sk. Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 228.- 232. lpp).

- [7] Pieteicējs norāda, ka likums ir bezkaislīgs saprāts¹⁷, taču to nedrīkst interpretēt tādējādi, ka citai personai tiek liegtas izmantot Satversmē garantētās tiesības, pamatojoties uz citu personu jūtām. Iepriekš minētais pastiprināms ar ECT norādīto lietā *Otto Preminger Institut pret Austriju*, proti, lietā ticis skaidrots, ka Konvencija negarantē tiesības uz reliģisko jūtu aizsardzību.¹⁸ Satversmes 89. pants noteic, ka valsts atzīst, un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijas starptautiskajiem līgumiem. Tādējādi, pieņemot lēmumu administratīvo pārkāpumu ietvaros, amatpersonām un tiesām ir jāņem vērā ne tikai Konvencijas normas, bet arī ECT judikatūrā nostiprinātais. Savukārt, lai noteiktu, vai kāds konkrēts tiesību aizsardzības līdzeklis atbilst pieejamības un efektivitātes kritērijiem, jāņem vērā konkrētā gadījuma īpašie apstākļi.¹⁹ Lietā īpašie apstākļi, kas pakļauti izvērtējumam ir Pieteicēja īstenotā vārda brīvība, rīkojot mākslas performanci, vienlaikus dziedot līdzī atskaņotajai Sema Smita dziesmai *“I’m not here to make friends”*.
- [8] Kristīne Garina, “Mozaīka”, nevalstiskās organizācijas ar mērķi uzlabot LGBT cilvēku tiesisko stāvokli Latvijā, dibinātāja, dalījās ar to, ka cilvēki “Mozaīkai” regulāri ziņo par dažāda veida vardarbību, taču tai pat laikā policija mēģina atrunāt rakstīt šos iesniegumu, jo nebūšot nekādas jēgas un šo cilvēku nebūs iespējams atrast, un tas esot pārāk sarežģīti. Tomēr personai, kura ir saņēmusi draudus, tas ir diezgan nomācoši, ka varbūt šī situācija nav tik nopietna.²⁰
- [9] Rezumējot un izvērtējot iepriekš minētos apstākļus, tiek izdarīts secinājums, ka Konvencijas 35. panta pirmajā daļā ECT noteiktais lietu pieņemamības kritērijs ir apmierināts, jo Pieteicējs ir izmantojis visus sev pieejamos efektīvos tiesību aizsardzības līdzekļus nacionālā līmenī. Prasība par Konvencijas 10. panta pārkāpumu un Konvencijas 8. panta pārkāpumu kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu ir pieņemama izskatīšanai ECT.

---

¹⁷Russel C. Introduction to American Law, 2015. (sk. “The law is reason free from passion...Man, when perfected, is the best of animals, but when separated from law and justice, he is the worst of all.” Aristotle, PSCI 2620), Available: <https://www.vanderbilt.edu/summer/maysession/PSCI3260AmericanLawSyllabus.pdf>

¹⁸ ECT 1993. gada 14. janvāra spriedums lietā *Otto - Preminger Institut pret Austriju* (pieteikums Nr. 13470/87), 83. rindkopa.

¹⁹ ECT 2015. gada 30. aprīļa spriedums lietā *Ferreira Alves pret Portugāli* (pieteikums Nr. 78165/12), 27.-29. rindkopa.

²⁰ Mače Z., Brauna A. Naida noziegumus pret LGBT attaisno pat ar reliģisko pārliecību.LSM.lv, 2021, Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/naida-noziegumus-pret-lgbt-attaisno-pat-ar-religisku-parliecibu.a408277/>

Pieteicēja prasība ir pieņemama izskatīšanai ECT

2. PAR KONVENCIJAS 10. PANTA PĀKĀPUMU

- [10] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – **Satversme**) 113. pantā ir noteikts, ka valsts sargā mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvību²¹, turpretim Satversmes 100. pants aizsargā vārda brīvību. Vārda brīvība tiek uzskatīta par vienu no cilvēka svarīgākajām pamattiesībām un ir ietverta pamattiesību katalogā.²² Pamatatšķirība rodama tajā, vai par tiesību aizskārumu sūdzas mākslas darba autors, vai, piemēram, mākslas darba izdevējs. Pirmajā gadījumā iespējamais pārkāpums vērsts uz jaunrades brīvības aizsardzību, bet otrajā uz izplatīšanas brīvību, kas ir daļa no tiesībām uz vārda brīvību.²³
- [11] Konvencijas aizsardzība attiecībā uz jaunrades brīvību mazliet atšķiras no Satversmes aizsardzības. Konvencijā jaunrades brīvība izriet no tiesībām uz vārda brīvību, kas aizsargātas ar Konvencijas 10. pantu, turpretim reliģijas brīvību aizsargā Konvencijas 9. pants.²⁴ Apzinoties, ka sabiedrību kā kopumu var uzskatīt par brīviem, taču vienlaikus jāpieņem, ka brīvība nav iedomājama bez pienākumiem un ierobežojumiem. Likums, kas sargā visas sabiedrības intereses un tiesības, uzliek arī pienākumus. Tas ir indivīdu savstarpējo tiesību un pienākumu balanss, gatavība uzvert atšķirīgo un uzņemties atbildību par savas rīcības sekām un ietekmi uz sabiedrību.²⁵
- [12] Tiesības uz vārda brīvību, tāpat kā lielākā daļa pamattiesību, nav absolūtas un var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedrības interešu labā.²⁶ Starptautisko tiesību regulējums vārda brīvības jautājumā arī nosaka gan personas tiesības brīvi paust savus uzskatus, tostarp izmantojot mākslinieciskās izpausmes formas, gan arī personas atbildību par šīs brīvības izmantošanas sekām, vienlaikus paredzot valsts tiesības likumā noteiktos gadījumos ierobežot personas brīvību, lai aizsargātu citu personu

---

²¹Latvijas Republikas Satversme (15.02.1922.): LR likums. *Valdības Vēstnesis*, 1922.

²² Satversmes tiesas 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.2003-05-01 21.punkts; Satversmes tiesas 2017.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr.2017-03-01 secinājumu daļas 14.punkts.

²³Autoru kolektīvs. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 687-688. lpp.

²⁴Mākslas robežas: reliģisko pielūgsmes objektu attēlošana. Pieejams: <https://www.cilvektiesibas.info/raksti/makslas-robezas-relijisko-pielugsmes-objektu-attelosana> [skatīts 13.03.2023.]

²⁵ Mākslas ceļš ir brīvība. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/336035-makslas-cels-ir-briviba-2021> [skatīts 17.03.2023.]

²⁶ Satversmes tiesas 2015. gada 2. jūlija sprieduma lietā Nr.2015; 0101 13.punkts.

tiesības, valsts drošību, sabiedrisko kārtību un drošību, sabiedrības veselību, morāli un tikumību.²⁷ Izrietot no iepriekš minētā, tiek norādīts, ka, lai varētu ierobežot tiesību uz vārda brīvību, tostarp to mākslinieciskās izpausmes formā, ir jārod atbilde uz sekojošajiem jautājumiem:²⁸ (i) vai Konvencijas 10. pantā noteiktais ierobežojums ir noteikts ar likumu;²⁹ (ii) vai Konvencijas 10. panta ierobežojums noteikts ar leģitīmu mērķi;³⁰ (iii) vai noteiktais Konvencijas 10. panta ierobežojums nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā.³¹

[13] Ja atbilde uz **visiem** augstāk norādītajiem jautājumiem ir apstiprinoša, tad var secināt, ka ierobežojums ir bijis tiesisks, bet, ja **kaut viena** atbilde uz kādu no augstāk norādītajiem jautājumiem ir noraidoša, tad tiek secināts, ka ierobežojums ir prettiesisks un nav saskaņā ar Konvencijas 10. panta otrajā daļā noteiktajiem kritērijiem.³²

2.1. Konvencijas 10. panta piemērojamība

[14] Lai izprastu, vai konkrētajā lietā ir piemērojams Konvencijas 10. pants, ir jāsaprot apskatāmā panta būtība un kādus izpausmes veidus tas aptver.³³ Vārda brīvības publiskais aspekts attiecas uz ikviena tiesībām brīvi saņemt informāciju un paust savus uzskatus jebkādā veidā – mutvārdos, rakstveidā, vizuāli, ar māksliniecisku izteiksmes līdzekļu palīdzību.³⁴ No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Pieteicējs ir paudis savus uzskatus ar māksliniecisku izteiksmes līdzekļu palīdzību - mākslas darbu “*Jēzus ballīte*” un performanci - “*Bet Dievs savu mīlestību pret mums pierāda ar to, ka Kristus par mums miris,*

²⁷ANO Ģenerālās Asamblejas 1966. gada 16. decembrī pieņemtā Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 25. pants un Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. pants.

²⁸Tiesībsarga vēstule Daugavpils pilsētas pašvaldībai par Sandera Raudsepa izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/03/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-makslas-centra.pdf> [skatīts 10.03.2023].

²⁹ECT 2002. gada 14. marta spriedums lietā Gawęda pret Poliju (iesnieguma nr. 26229/95) un ECT 1979. gada 26.aprīļa spriedums lietā The Sunday Times pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 6538/74)

³⁰ECT 2008. gada 23. oktobra spriedums lietā Khuzhin un citi pret Krieviju, (iesnieguma nr. 13470/02), 117.rindkopa.

³¹ECT 2019. gada 25. oktobra spriedums lietā E.S. pret Austriju, (iesnieguma nr. 38450/12), 39.rindkopa.

³²Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights. Pieejams: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf [skatīts 10.03.2023]

³³Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights. Pieejams: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf [skatīts 10.03.2023]

³⁴ Satversmes tiesa spriedums lietā Nr. 2003-02-0106, 05.06.2003., 1. punkts.

*kad vēl bijām grēcinieki.”*³⁵ ECT lietā *Karatas pret Turciju* ir atzinusi māksliniecisko izpausmi kā īpašu izpausmes veidu, kas ir pelnījis aizsardzību šī panta ietvaros.³⁶

- [15] Tiesības uz reliģisko jūtu neaizvainošanas aizsardzību nav savienojamas ar pamattēzi ECT lietā *Handyside pret Apvienoto Karalisti* – “vārda brīvība attiecas ne tikai uz to “informāciju” vai “idejām”, kas tiek uzņemtas labvēlīgi, vai uztvertas kā neaizskarošas vai vienaldzīgas, bet arī uz tām, kuras “aizvaino, šokē vai traucē””.³⁷ Atbildētājs norāda, ka mākslas darba izņemšanas pamats bija reliģisko organizāciju pāstāvju jūtu aizskārums, taču, kā izriet no augstākminētās tēzes, tad, lai arī mākslas darbs aizvaino reliģisko organizāciju jūtas tas nevar būt par pamatu vārda brīvības ierobežojumam.
- [16] No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Pieteicējs ar Cēsu koncertzāles mākslinieciskā vadītāja atļauju, Cēsu koncertzālē izvietoja Pieteicēja radīto mākslas darbu “*Jēzus ballīte*”. Jānorāda, ka konkrētais mākslas darbs saturēja reliģisku satīru un satīrs, kā mākslinieciskās izpausmes forma ietilpst Konvencijas 10. panta tvērumā, tostarp, mākslas darbs, kas satur satīru.³⁸ Būtiski ir norādīt, ka Pieteicējs ar mākslas darbu vēlējas vērst sabiedrības uzmanību uz vispārīgi svarīgiem jautājumiem - politiķu centieniem attaisnot savus homofobiskos uzskatus, izmantojot reliģiju. Tāpat Pieteicēja veiktā performance – sarkanās krāsas izliešana uz Pieteicēja mākslas darba - tika veikta, lai vērstu sabiedrības uzmanību uz šo jautājumu, nevis, lai aizskartu citu cilvēku reliģiskās jūtas. No iepriekšminētā var secināt, ka Pieteicējs ir izmantojis izteiksmes līdzekļus, kuri ir ietverti Konvencijas 10. pantā, proti, mākslas darba izvietojumu un performances veikšanu.

Lietas faktiskie apstākļi ietilpst Konvencijas 10. panta tvērumā

---

³⁵ Kāzuss [2], [4].

³⁶ ECT 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā *Karatas pret Turciju* (iesnieguma nr. 23168/94), 49.rindkopa

³⁷ ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā *Handyside pret Apvienoto Karalisti* (iesnieguma nr. 5493/72), 49.rindkopa.

³⁸ ECT 2013. gada 17. septembra spriedums lietā *Welsh un Silva Canha pret Portugāli* (iesnieguma nr. 16812/1), 29. rindkopa.

2.2. Konvencijas 10. pantā paredzēto tiesību ierobežojums

- [17] ECT lietā *Sunday Times pret Lielbritāniju*³⁹ ir norādīts, ka ierobežojumu pamatā nedrīkst būt nekādi citi kritēriji, izņemot tos, kas minēti Konvencijas 10. pantā un šie kritēriji, savukārt ir jāsaprot tā, lai tie netiktu paplašināti ārpus to parastās nozīmes.⁴⁰
- [18] No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Pieteicēja tiesības uz vārda, jaunrades brīvību tika ierobežotas, pamatojoties uz AAL 111. pantu un Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā (turpmāk – **Sodu likums**)⁴¹ 11. panta pirmo daļu. Pieteicējs norāda, ka piemērotais ierobežojums, proti, mākslas darba izņemšana un sods par māksliniecisko performanci, nav pamatots un tiesisks. Iepriekš minētais skaidrojams ar to, ka Cēsu pašvaldības policija ir pamatojusi personas tiesību ierobežošanu ar citu personu reliģisko jūtu aizskārums. Ir būtiski norādīt, ka izņemot mākslas darbus no izstādes, netika ņemts vērā tās sabiedrības daļas viedoklis, kas labprāt vēlētos apskatīt šos darbus un kuru jūtas tas neaizskāra.⁴² Norādāms, ka ECT lietā *Gachechiladze pret Gruziju* ir izvirzījusi tēzi, ka nedrīkst ierobežot vārda brīvības izpausmes, kur reliģiskā simbolika tiek izmantota ar mērķi veicināt diskusiju par sabiedrībai svarīgiem jautājumiem, necenšoties aizskart konkrētas reliģijas piekritējus.⁴³ No iepriekšminētā var secināt, ka mākslas darba izņemšana un naudas soda uzlikšana ierobežoja Pieteicēja tiesības uz vārda brīvību, jo satīra mērķis nav aizskart reliģisko organizāciju pārstāvjus, bet gan ar humoru vērst sabiedrības uzmanību uz aktuālām problēmām Latvijas Republikā.

---

³⁹ECT 1977. gada 18. maija spriedums lietā *The Sunday Times pret Apvienoto Karalisti*, Komisijas ziņojums, 194.rindkopa. [skatīts 13.03.2023]

⁴⁰ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā *Handyside pret Apvienoto Karalisti* (iesnieguma Nr. 5493/72), 113. rindkopa. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57499>

⁴¹Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma>

⁴²Tiesībsargs: nav pamata neizrādīt arī provokatīvus mākslas darbus. Pieejams: <https://juristavards.lv/zinas/282948-tiesibsargs-nav-pamata-neizradi-ari-provokativus-makslas-darbus/> [skatīts 15.03.2023.]

⁴³ECT 2021. gada 22. jūnija spriedums lietā *Gachechiladze pret Gruziju* (iesnieguma nr. 2591/19), 62.rindkopa.

2.3. Konvencijas 10. pantā noteiktais ierobežojums ir noteikts ar likumu

- [19] Vērtējot, ka indivīda pamattiesību ierobežojumam ir jābūt noteiktam ar likumu, valstij ir pozitīvs pienākums norādīt uz kādu speciālu tiesību aktu vai likumu, kas attaisno konkrēto iejaukšanos indivīda pamattiesībās.⁴⁴
- [20] Izvērtējot, vai pamattiesību ierobežojums noteikts ar likumu, jāpārbauda:⁴⁵ (i) vai likums ir pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību;⁴⁶ (ii) vai likums ir izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām;⁴⁷ (iii) vai likums ir pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas, kā arī vai likums nodrošina aizsardzību pret tā patvaļīgu piemērošanu.⁴⁸
- [21] No lietas faktiem izriet, ka Cēsu pašvaldības policija pieņēma lēmumu izņemt Pieteicēja mākslas darbu, pamatojoties uz AAL 111. pantu un par veikto performanci, kuru Cēsu pašvaldības policijas uzskatīja par sīko huligānismu, Pieteicējs tika saukts pie atbildības, pamatojoties uz Sodlu likuma 11. panta pirmo daļu.
- [22] Analizējot, vai likumi, uz kuru pamata ir uzlikts sods, ir pieņemti ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību, var secināt, ka pamatlietā likumi ir pieņemti, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību, jo Saeima⁴⁹ ir pieņēmusi šos likumus⁵⁰, bet Valsts Prezidents tos ir izsludinājis.⁵¹ No iepriekš minētā var secināt, ka likums ir pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību.

---

⁴⁴ECT 1990. gada 28. marta spriedums lietā Groppera Radio AG un citi pret Šveici (iesnieguma nr.10890/84).

⁴⁵ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 21.03.2017. spriedums lietā Nr. SKA-213/2017, 9.p. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/administrativo-lietudepartaments/hronologiska-seciba?year=2017> [skatīts 13.03.2023.]

⁴⁶ECT 2005. gada 10. novembra spriedums lietā Leyla Şahin pret Turciju (iesnieguma nr.44774/98)

⁴⁷ECT 1983. gada 25. marta spriedums lietā Silver un citi pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr.6205/73).

⁴⁸Satversmes tiesas 2009. gada 4. februāra sprieduma lietā Nr. 2008-12-0110.1. punktu.

⁴⁹Kā top likums? Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/likumdosana/ka-top-likums>

⁵⁰Administratīvās atbildības regulējumu visās jomās pieņemt var arī nepagūt. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/316369-administrativas-atbildibas-regulejumu-visas-jomas-pienemt-var-ari-nepagut-2020>

⁵¹Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttcategory=342/Lp13>, Administratīvās atbildības likums. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2018/225.1>.

[23] Analizējot, vai likumi ir publiski pieejami, atbilstoši normatīvo aktu prasībām var secināt, ka personām gan AAL, gan Sodū likums ir brīvi pieejams ikvienai personai. Abi likumi ir atrodami Latvijas Republikas oficiālā izdevumā Latvijas Vēstnesis.⁵² No iepriekš minētā var secināt, ka likums ir izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[24] Analizējot, vai likums pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas, kā arī vai likums nodrošina aizsardzību pret tā patvaļīgu piemērošanu var secināt, ka minētajos likumos ir noteiktas gan tiesiskās sekas, gan arī formulējums ir skaidrots pietiekami saprotami.

Pieteicējs neceļ iebildumus par to, ka vārda brīvības ierobežojums ir noteikts ar likumu

2.4. Konvencijas 10. panta ierobežojuma legitīmais mērķis

[25] Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka ikviena personas pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ ierobežojums ir nepieciešams. Tātad ierobežojumam jābūt noteiktam legitīma mērķa labad.⁵³ Proti, pamattiesības var ierobežot, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.⁵⁴

[26] Arī Konvencijas 10. panta otrajā daļā ir izsmeļoši izklāstīti legitīmie mērķi.⁵⁵ Konvencijas 10. panta pirmajā daļā ietvertās tiesības var tikt ierobežotas ar sekojošiem legitīmajiem mērķiem - aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai

---

⁵²Administratīvās atbildības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=303007>, Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma>

⁵³Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/runas-un-raksti/pamattiesibu-ierobezojuma-konstitucionalitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/> [skatīts 13.03.2023].

⁵⁴ Satversmes tiesas 2009. gada 15. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-36-01.

⁵⁵ ECT 2017. gada 20. jūnija spriedums lietā Bayev un citi pret Krieviju, (iesnieguma nr. 67667/09)

noziegumus, aizsargātu veselību, vai morāli, aizsargātu citu cilvēku reputāciju vai tiesības, nepieļautu konfidenciālas informācijas izpaušanu vai lai saglabātu tiesas autoritāti un objektivitāti.⁵⁶

- [27] No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka leģitīmais mērķis, ar kuru noteikts ierobežojums, ir aizsargāt citu cilvēku tiesības, kā arī papildus var norādīt uz leģitīmo mērķi - aizsargāt sabiedrisko morāli. No iepriekšminētā var secināt, ka Pieteicējs neiebilst, ka pastāv leģitīmais mērķis vārda brīvības ierobežošanai.⁵⁷ Šādi leģitīmie mērķi ir definēti arī ECT lietā *Mariya Alekhina un citi pret Krieviju*.⁵⁸

Pieteicējs neceļ iebildumus par to, ka vārda brīvības ierobežojumam ir leģitīms mērķis

2.5. Ierobežojuma nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā

- [28] Saskaņā ar ECT judikatūru iejaukšanos Konvencijas aizsargātajās tiesībās var pieņemt tikai tad, ja starp iejaukšanos un tās leģitīmajiem mērķiem pastāv proporcionāla saikne, proti, ja tā ir "nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā".⁵⁹ ECT lietā *Handyside pret Apvienoto Karalisti* jēdziens "nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā" ir definēts arī kā atbilstība "neatliekamai sociālai vajadzībai"⁶⁰ un papildus ir jāizvērtē vai ir "sankciju veida un smaguma novērtējums" un "prasība par atbilstošiem un pietiekamiem iemesliem".⁶¹ Iepriekš minētā kontekstā, izklāstā turpmāk tiks analizēts: (i) vai ierobežojums ir saistīts ar neatliekamu sociālu vajadzību;⁶² (ii) vai ir ierobežojumam atbilstoši un pietiekami iemesli?⁶³

2.5.1. Vārda brīvības ierobežojuma neatliekama sociālā vajadzība

---

⁵⁶Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649> [skatīts 13.03.2023.].

⁵⁷Kāzuss [13].

⁵⁸ECT 2018. gada 17. jūlija spriedums lietā *Mariya Alekhina pret Krieviju* (iesnieguma nr. 38004/12).

⁵⁹Gerards, J. (2013). "Kā uzlabot Eiropas Cilvēktiesību tiesas veikto samērīguma testa piemērošanu?" (How to improve the necessity test of the European Court of Human Rights). *International Journal of Constitutional Law*. 11 (2): 466-490. Pieejams: <https://academic.oup.com/icon/article/11/2/466/753628> [skatīts 13.03.2023.].

⁶⁰ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā *Handyside pret Apvienoto Karalisti* (iesnieguma nr. 5493/72), 48.rindkopa

⁶¹ECT 2008. gada 1. jūlija spriedums lietā *Daróczy pret Ungāriju* (iesnieguma nr. 44378/05)

⁶²ECT 1977. gada 18. maija spriedums lietā *The Sunday Times pret Lielbritāniju* (iesnieguma nr. 6538/74), 62.rindkopa.

⁶³ECT 2011. gada 19. jūlija spriedums lietā *UJ pret Ungāriju* (iesnieguma nr. 23954/10), 25.-26.rindkopa.

- [29] ECT ir uzskatījusi, ka vārds "*nepieciešams*" atrodas kaut kur starp "*nepieciešams*" un tādiem vārdiem, kā "*pieļaujams*", "*parasts*", "*lietderīgs*", "*saprātīgs*" vai "*vēlams*"⁶⁴, un ir skaidrs, ka ar to nepietiek tikai ar lietderību. Iejaukšanās vārda brīvībā ir jāpamato ar "*neatliekamu sociālo vajadzību*", kas saistīta ar vienu vai vairākiem likumīgiem mērķiem.⁶⁵ Nosakot, vai šāda vajadzība pastāv, jāpievērš uzmanība konkrētajiem lietas faktiem un apstākļiem, kas attiecīgajā valstī pastāv attiecīgajā laikā.⁶⁶ Valsts rīcībai arī jābalstās uz "*pieņemamu attiecīgo faktu novērtējumu*".⁶⁷
- [30] Tie, kas rada, izpilda, izplata vai eksponē mākslas darbus, veicina ideju un viedokļu apmaiņu, kas ir būtiska demokrātiskai sabiedrībai.⁶⁸ Līdz ar to valsts pienākums ir nepamatoti neiejaukties viņu vārda brīvībā.⁶⁹ No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Atbildētājs, izņemot mākslas darbu un uzliekot naudas sodu par performanci, nav skaidri norādījis, vai tas ir samērīgs ar Atbildētāja izvirzītajiem legītimajiem mērķiem. Pieteicējs norāda, ka Atbildētāja piemērotais ierobežojums neietver sevī neatliekamu sociālo vajadzību, jo mākslas darbs nebija vērsts uz citu personu tiesību aizskārumu un morāli, jo, lai konstatētu, ka ir aizskartas reliģisko pārstāvju jūtas, tad mākslas darbam un performancei būtu jā atbilst naida runas kritērijiem, kuri konkrētajā situācijā nav piepildījušies.⁷⁰
- [31] Jāuzsver, ka Atbildētājs norāda, ka ierobežojums tika veikts, lai aizsargātu citu personu reliģiskās jūtas, taču šajā kontekstā ir vērtējami ECT izvirzītie argumenti lietā *Gachechiladze pret Gruziju*, kurā ECT atzina, ka nedrīkst ierobežot vārda brīvības izpausmes, kur reliģiskā simbolika tiek izmantota ar mērķi veicināt diskusiju par sabiedrībai svarīgiem jautājumiem, necenšoties aizskart konkrētās reliģijas piekritējus. Tas pats princips būtu attiecināms uz mākslas darbiem, jo mākslas ir viens no vārda brīvības izpausmes veidiem, ko pamalietā Pieteicējs ir izmantojis. Konkretizējot tas vien, ka ticīgais (vai neticīgais) ierauga informāciju, kas var aizskart tā jūtas, nenozīmē, ka tiek pārkāpta tā reliģijas brīvība. Svarīga šīs brīvības daļa ir paša cilvēka spēja pamatot un uzturēt savu pārliecību, neatkarīgi no ārējās ietekmes. Turklāt daļa no pienākuma būt iecietīgam ir spēja novērsties gadījumos, kad persona saskaras

---

⁶⁴ECT 1977. gada 18. maija spriedums lietā *The Sunday Times pret Lielbritāniju* (iesnieguma nr. 6538/74), 59. rindkopa.

⁶⁵ECT 1991. gada 26. novembra spriedums lietā *The Observer un the Guardian pret Apvienoto Karalisti* (iesnieguma nr. 13585/88), 71. rindkopa.

⁶⁶ECT 1991. gada 26. aprīļa spriedums lietā *Ezelin pret Franciju*, (iesnieguma nr. 11800/85), 51. rindkopa.

⁶⁷ECT 1995. gada 26. aprīļa spriedums lietā *Prager un Oberschlick pret Austriju*, Nr. 15974/90, 60. rindkopa.

⁶⁸ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā *Handyside pret Apvienoto Karalisti* (iesnieguma nr. 5493/72), 49. rindkopa.

⁶⁹ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā *Handyside pret Apvienoto Karalisti* (iesnieguma nr. 5493/72), 50. rindkopa.

⁷⁰Kāzuss [13].

ar viedokļiem, kas tai šķiet aizvainojoši, šokējoši, nepareizi, necenšoties tāpēc ierobežot citu cilvēku tiesības un brīvības.⁷¹

[32] ECT uzskata, ka "*plurālisms*" ir viena no galvenajām demokrātiskas sabiedrības iezīmēm.⁷² Jēdziens "plurālisms" tiek izmantots lietās par vārda brīvību, jo kopumā plurālisma jēdziens nostiprina individuālās un biedrošanās brīvības. Piemēram, indivīdi un apvienību biedri var paust atšķirīgus viedokļus. Nav dominējošu grupu, kuru vērtības nedrīkst kritizēt. Atbildētājs nedrīkst kavēt šo grupu darbību un Atbildētājam ir jāizrāda tolerance pret indivīdu, kuram ir atšķirīgi uzskati.⁷³ Tātad Pieteicējam, (kurš ir LGBTQ kopienas pārstāvis, kas nav dominējošā grupa Latvijā, nevarēja ierobežot viņa vārda brīvības paušanu, jo Pieteicējs aktualizē Latvijā būtisku problēmjautājumu - Civilās savienības likuma nepieņemšanu politiku aizspriedumu dēļ.⁷⁴

[33] Kā izriet no lietas faktiskajiem apstākļiem, tad par Pieteicēja izvietoto mākslas darbu un veikto performanci reliģisko organizāciju pārstāvji puda noraidošu viedokli, taču pieaicinātais mākslas kritiķis Vinsents Viszinis uzsvēra mākslas darba un rīkotās performances māksliniecisko vērtību. Tāpat arī jānorāda uz Cēsu pastafariešu draudze, kura puda sajūsmu par mākslas darbu. Šis norāda uz to, ka mākslas darbs un performance ir radījusi plašas sabiedrības diskusijas, kas ir nepieciešams demokrātiskai sabiedrībai, lai tā attīstītos.⁷⁵

[34] No iepriekšminētā var secināt, ka, Pieteicējam baudot Konvencijas 10. pantā ietvertās tiesības, nav radīts pietiekami liels sabiedrības interešu aizskārums, lai Atbildētājs varētu ierobežot Pieteicēja tiesības uz vārda brīvību. Kā ir atzīts ECT tiesu praksē, piemēram, lietā *Steel un Morris pret Apvienoto Karalisti* tiek uzsvērts, ka sabiedrības interešu traucējumam jāsasniedz pietiekami augstu intensitātes līmeni, lai varētu ierobežot Konvencijas 10. pantā ietvertās tiesības.⁷⁶ Taču no lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka bija sabiedrības daļa, kura atbalstīja Pieteicēja mākslas darbu, tādējādi, izņemot

---

⁷¹ECT 2021. gada 22. jūnija spriedums lietā Gachechiladze pret Gruziju (iesnieguma nr. 2591/19), 62.rindkopa.

⁷²ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā Handyside pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 5493/72).

⁷³Nieuwenhuis A. (2007), Plurālisma jēdziens ECT judikatūrā (The Concept of Pluralism in the case law of the ECtHR), Cambridge University Press, 367 – 384.lpp. Pieejams: <https://www.ivir.nl/publicaties/download/eucons.pdf> [skatīts 13.03.2023.]

⁷⁴Kāzuss [1].

⁷⁵Kāzuss [3],[8].

⁷⁶ECT 2015. gada 15. maija spriedums lietā Steel un Morris pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 68416/0).

mākslas darbus no izstādes, netika ņemts vērā tās sabiedrības daļas viedoklis, kas labprāt vēlētos apskatīt šos darbus un kā jūtas tie neaizskāra.⁷⁷ Tādejādi var secināt, ka ierobežojumam nebija neatliekama sociālā vajadzība.

2.5.2. Noteiktajam ierobežojumam atbilstoši un pietiekami iemesli

- [35] Analizējot samērīguma principu, ir jāvērtē, vai nav saudzējošāku līdzekļu leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai labums, ko iegūst sabiedrība, nav lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.⁷⁸ Lai piemērotu samērīguma principu tā piemērošanas vadlīnijas jānosaka atsevišķi katrā konkrētā gadījumā, apsverot sabiedrības intereses, no vienas puses, un cilvēktiesību normās garantētās indivīda intereses, no otras puses. Ja pēc rūpīgas apsvēršanas abām interesēm, kas saduras, piešķirams aptuveni vienāds svars, tad priekšroka dodama indivīda interesēm.⁷⁹
- [36] Jānorāda, ka Konvencija negarantē tiesības uz reliģisko jūtu aizsardzību. Konkrētāk, šādas tiesības nevar atvasināt no tiesībām uz reliģijas brīvību, kas faktiski ietver tiesības paust kritiskus uzskatus par citu reliģiskajiem uzskatiem. Tomēr ir jāpieņem, ka Konvencijas 10. panta izpratnē zināmā mērā var būt leģitīmi aizsargāt dažu sabiedrības locekļu reliģiskās jūtas pret kritiku. Iecietība darbojas abos virzienos, un sabiedrības demokrātiskais raksturs tiks ietekmēts, ja tiks pieļauti vardarbīgi un aizskaroši uzbrukumi reliģiskās grupas reputācijai. Līdz ar to ir arī jāpieņem, ka demokrātiskā sabiedrībā var būt nepieciešams noteikt ierobežojumus šādas kritikas vai aizvainojumu publiskai paušanai.⁸⁰
- [37] No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Pieteicēja nodoms caur konkrēto mākslas darbu un performanci bija vērst sabiedrības uzmanību uz būtisku jautājumu, kas varētu radīt diskusijas, nevis, lai veiktu aizskarošus uzbrukums reliģisko grupu reputācijām, kā arī nekas mākslas darbā vai performancē

---

⁷⁷Tiesībsarga vēstule Daugavpils pilsētas pašvaldībai par Sandera Raudsepa izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/03/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-makslas-centra.pdf>

⁷⁸Izņēmumi no 8. līdz 11. pantam Eiropas Cilvēktiesību konvencijas. Pieejams: [https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFILES-15\(1997\).pdf](https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFILES-15(1997).pdf)

⁷⁹ECT 2015. gada 15. maija spriedums lietā Steel un Morris pret Apvienoto Karalisti, (iesnieguma nr. 68416/01).

⁸⁰Mākslas robežas: reliģisko pielūgsmes objektu attēlošana. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/02/makslas-robezas-religisko-pielugsmes-objektu-attelosana-cilvektiesibas-info.pdf> [skatīts 20.03.2023]

nenorāda uz to, ka Pieteicējs ir vēlējies kurināt naidu, vai kā citādi aizskart reliģisko organizāciju pārstāvjus.⁸¹

- [38] Jānorāda arī uz ECT lietu *Rabczewska pret Poliju*, kurā tika norādīts, ka Atbildētājs nebija salīdzinājis pieļaujamo reliģijas kritiku un zaimošanu, it īpaši to vai Pieteicēja izteikumi kūdīja uz naidu vai citādi traucēja reliģisko mieru Polijā. ECT norādīja, ka Polijas tiesas nebija izvērtējušas, vai attiecīgās darbības varēja izraisīt jebkādas kaitīgas sekas, un atkal pieminēja vārda brīvības un citu cilvēku tiesību uz reliģisko jūtu aizsardzību līdzsvarošanu.⁸² No šī izriet, ka Atbildētājam bija nepieciešams izvērtēt, vai Pieteicēja veiktās darbības varēja izraisīt kaitīgās sekas un vai kūdīja naidu vai citādi traucēja reliģisko mieru Latvijā.
- [39] ECT lietā *Giniewski pret Poliju* tiek skaidrots, ka par satīru, parodiju un karikatūru var teikt - līdzīgi kā par mākslu kopumā -, ka tā "tiek definēta atšķirīgi atkarībā no mērķa, kādam tā tiek definēta".⁸³ Satīra mērķis ir uzlabot sabiedrību un norādīt uz sabiedrības trūkumiem un īpašībām, kas, pēc satīriskā darba autora domām, apdraud minēto sabiedrību. Tāpēc pēc noklusējuma un funkcionalitātes satīrs tiek veidots ar labiem nodomiem, pat ja var šķist, ka tas ir vērst uz konkrētu indivīdu vai indivīdu grupu.
- [40] Jānorāda, ka satīra funkcija nav izsmiet kaut ko vai kādu kā tādu, bet gan kalpot par atgādinājumu sabiedrībai par kādu aktuālu problēmu, kas potenciāli šī mākslas darba rezultātā varētu veicināt pārmaiņas.⁸⁴ Pieteicēja mākslas darbu var uzskatīt par satīru, jo Pieteicēja mērķis bija veicināt pārmaiņas sabiedrībā un raisīt diskusiju par aktuālām problēmām, iekļautais reliģiskais simbols ir attēlots satīriski, lai mīkstinātu sabiedrības reakciju ar humoru. Pieteicējs vēlas vērst uzmanību uz ECT spriedumu lietā *Mariya Alekhina un citi pret Krieviju*, kurā tiek minēts, ka tikai ar aizvainojuma sajūtu vien nevajadzētu pietikt, lai ierobežotu satīru, parodiju un karikatūru.⁸⁵ No iepriekšminētā var secināt, ka Atbildētājs nevarēja ierobežot Pieteicēja tiesības uz vārda brīvību, pamatojoties, uz reliģisko organizāciju aizvainošanu.

---

⁸¹Kāzuss [13].

⁸²ECT 2022. gada 15. septembra spriedums lietā *Rabczewska pret Poliju* (iesnieguma nr. 8257/13).

⁸³ECT 2006. gada 31. janvāra spriedums lietā *Giniewski pret Poliju* (iesnieguma nr. 64016/00), 51. rindkopa.

⁸⁴Satīra definīcija. Literatūras paņēmieni, literatūras terminu definīcijas un piemēri. Pieejams: <https://literarydevices.net/satire/>

⁸⁵ECT 2018. gada 17. jūlija spriedums lietā *Mariya Alekhina pret Krieviju* (iesnieguma nr. 38004/12).

- [41] No iepriekš minētā var secināt, ka ierobežojums nav samērīgs ar izvirzīto legītīmo mērķi (citu cilvēku tiesību un morāles aizsardzība), jo tas nebija samērīgs ar Pieteicēja tiesībām uz vārda brīvību. Jāuzsver, ka, ja tiek atzīts, ka Konvencijas 10. panta otrā daļa aizsargā reliģisko grupu jūtas, tad, tā kā Konvencijas teksts īpaši neizceļ reliģisko kopienu reputāciju, šāda tiesība uz jūtu aizsardzību būtu piešķirama arī visām citām sabiedrības grupām, tostarp tām, kuras vieno politiskie uzskati. Šāda interpretācija novestu pie visu sabiedrisko diskusiju norieta.⁸⁶ Papildus jānorāda, ka Latvijas Republikas normatīvais regulējums neparedz atbildību par reliģisko jūtu aizskaršanu. Krimināllikumā⁸⁷ ir paredzēta atbildība par reliģiska naida vai nesaticības izraisīšanu, taču konkrētajā gadījumā nav notikušas darbības, kas liecinātu par šiem pārkāpumiem vai centieniem speciāli aizskart kādu sabiedrības daļu.⁸⁸ Tāpat ir jāuzsver, ka demokrātiskā sabiedrībā ir jāspēj diskutēt arī par to, kas ietverts reliģiskajā doktrīnā, it īpaši, ja tajos paustās idejas aizstāv valsts amatpersonas un parlamenta locekļi.⁸⁹
- [42] Labums, ko sabiedrība iegūst no piemērotā ierobežojuma Pieteicējam, nav lielāks par Pieteicējam radīto kaitējumu. Ir jāuzsver, ka mākslas darba un performances mērķis bija vērst sabiedrības uzmanību uz aktuālām problēmām (Civilās savienības likuma projekta nevirzīšana uz tālāku izskatīšanu⁹⁰). Mākslas darbs var būt provokatīvs un var aizskart sabiedrības daļas jūtas, tostarp arī reliģiskās jūtas, kā tas ir noticis konkrētajā gadījumā, taču tas pats par sevi nenozīmē, ka šāds mākslas darbs nebūtu publiski izrādāms un Pieteicēja Konvencijas 10. pantā ietvertās tiesības būtu ierobežojamas.⁹¹

Ierobežojums nebija nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā

---

⁸⁶ECT 2018. gada 17. jūlija spriedums lietā Mariya Alekhina pret Krieviju (iesnieguma nr. 38004/12)

⁸⁷Krimināllikums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998. gada 17.jūnijs, Nr.199/200.

⁸⁸Tiesībsarga vēstule Daugavpils pilsētas pašvaldībai par Sandera Raudsepa izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/03/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-makslas-centra.pdf>

⁸⁹Mākslas robežas: reliģisko pielūgsmes objektu attēlošana. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/02/makslas-robezas-religisko-pielugsmes-objektu-attelosana-cilvektiesibas-info.pdf>

⁹⁰Civilās savienības likuma virzība: piketē par atbalstu; Saeima lemt nesteidzas. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/civilas-savienibas-likuma-virziba-pikete-par-atbalstu-saeima-lemt-nesteidzas.a45860/>

⁹¹Tiesībsarga vēstule Daugavpils pilsētas pašvaldībai par Sandera Raudsepa izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/03/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-makslas-centra.pdf>

3. PAR KONVENCIJAS 8. PANTA PĀRKĀPUMU KOPSAKARĀ AR KONVENCIJAS 13. UN 14. PANTU

[43] Konvencijas 8. pantu veido divas daļas, kas paredz, pirmkārt, *“Ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību.”*, un, otrkārt, *“Sabiedriskās institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.”*⁹² Lai piemērotu Konvencijas 8. pantu Pieteicējam ir jāpierāda, ka viņa sūdzība ietilpst vismaz vienā no četrām interešu kategorijām: privātā dzīve, ģimenes dzīve, dzīvoklis un korespondence.⁹³ ECT ir atzinusi 8. panta tvērumu ļoti plaši, kas arī atļauj interešu kategoriju pārklāšanos,⁹⁴ proti, ka var tikt aizskarta vairāk kā viena no četrām interešu kategorijām un tāpēc to aizskārums var tikt skatīts arī kopsakarā. Konkrētajā lietā var secināt, ka aizskartas ir tikušas Pieteicēja tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi. ECT spriedumā *Oliari un citi pret Itāliju* ir atzinusi, ka Eiropa virzās uz viendzimuma pāru attiecības tiesisku atzīšanu, ko ir veikusi arī pati ECT, kā arī uzsvars ir ticis vērsts uz nacionālo konstitucionālo tiesu atzinumiem par labu šāda veida partnerattiecību atzīšanai.⁹⁵ Norādāms, ka Latvijas Republikas Satversmes tiesa ir atzinusi, ka arī uz viendzimuma partnerattiecību pamata var izveidoties ģimene.⁹⁶ No Konvencijas 8. panta izriet gan Atbildētāja pozitīvais pienākums veikt noteiktas darbības, gan negatīvais pienākums atturēties no darbību veikšanas.⁹⁷ Konkrētajā lietā, kā norādīts Pieteicēja pieteikumā,⁹⁸ Atbildētājs nav izpildījis savu pozitīvo pienākumu, lai pasargātu Pieteicēju no naida runas, kas Atbildētājam izriet no Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu.

[44] Konvencijas 13. pants paredz, ka *“Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, tiek pārkāptas, ir efektīvas aizsardzības nodrošinājums valsts institūcijās, lai gan pārkāpumu ir izdarījušas*

---

⁹²Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>

⁹³Guide on Article 8 page 7. Pieejams: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf [skatīts 17.03.2023.].

⁹⁴Turpat.

⁹⁵ECT 2015. gada 21. jūlija spriedums lietā Nr. 18766/11; 36030/11 *Oliari un citi pret Itāliju* (iesnieguma nr. 18766/11; 36030/11), 178. un 184. rindkopa.

⁹⁶Satversmes tiesas 2020. gada 12. novembra spriedums lietā Nr. 2019-33-01 12.2. punkts.

⁹⁷Guide on Article 8 page 8. Pieejams: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf [skatīts 24.03.2023.]

⁹⁸Kāzuss [12].

personas, pildot dienesta pienākumus.".⁹⁹ Šī panta jēga ir, ka tas nodrošina visas Konvencijas I sadaļā minēto tiesību un brīvību aizsardzību no aizskāruma caur valsts institūcijām, proti, Atbildētājam ir jāaizsargā persona nacionālā līmenī, ja tiek pārkāpta kāda no Konvencijas I sadaļā¹⁰⁰ noteiktajām tiesībām un brīvībām.¹⁰¹ Tikai tad, ja šī aizsardzība nav tikusi sniegta, persona var iesniegt sūdzību ECT, norādot, ka ir noticis personas tiesību uz efektīvas aizsardzības nodrošinājumu pārkāpums. Konvencijas 13. panta pārkāpums konkrētajā situācijā izpaužas tādejādi, ka Atbildētājs un tā institūcijas nav nodrošinājušas pietiekami efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli Pieteicējam, ko Atbildētājam ir jānodrošina nacionālā līmenī,¹⁰² kas pie lietas faktiskajiem apstākļiem būtu Valsts policijas veiktās darbības, lai pasargātu Pieteicēju no naida runas un sodītu vainīgos.¹⁰³

[45] Konvencijas 14. pants paredz, ka *"Šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana tiek nodrošināta bez jebkādas diskriminācijas - neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, saistības ar kādu nacionālo minoritāti, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa."*¹⁰⁴ Šeit ir jāmin, ka Konvencijas 14. pants aizsargājot konkrētu tiesību un brīvību īstenošanu, netiek skatīts viens pats un vienmēr tiek lietots kopsakarā ar kādu citu Konvencijas pantu, kura tiesību vai brīvību īstenošana tiek aizskarta diskriminācijas veidā.¹⁰⁵ Šajā gadījumā vērtējams Konvencijas 8. un 13. pants, jo pēc Pieteicēja domām valsts amatpersonas, tai skaitā Valsts policija nav rīkojusies adekvāti, lai aizsargātu personu no naida runas tieši Pieteicēja seksuālās orientācijas dēļ.¹⁰⁶

---

⁹⁹Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>

¹⁰⁰Kas citstarp iekļauj Konvencijas 8. un 14. pantu.

¹⁰¹ECT 2000. gada 26. oktobra spriedums lietā Kudļa pret Poliju (iesnieguma nr. 30210/96), 152. rindkopa.

¹⁰²Turpat.

¹⁰³Kāzuss [12].

¹⁰⁴Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>

¹⁰⁵ECT 1968. gada 23. jūlija spriedums lietā "RELATING TO CERTAIN ASPECTS OF THE LAWS ON THE USE OF LANGUAGES IN EDUCATION IN BELGIUM" pret Beļģiju (iesnieguma Nr. 1474/62; 1677/62; 1691/62; 1769/63; 1994/63; 2126/64), "THE LAW" sekcijas 9. rindkopa.

¹⁰⁶Kāzuss [12].

3.1. Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu piemērojamība

- [46] ECT lietā *Orlandi un citi pret Itāliju* jau iepriekš ir piemērojusi Konvencijas 8. pantā iekļautās tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi attiecībā arī uz viendzimuma personām, kas atrodas partnerattiecībās¹⁰⁷ gluži kā esošajā situācijā saistībā ar Pieteicēju un viņa partneri.
- [47] Tāpat skaidrojams, ka ECT lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* ir arī piemērojusi Konvencijas 14. pantu kopsakarā ar Konvencijas 8. pantu tieši sakarā ar privātpersonu neaizstāvēšanu no naida runas internetā sakarā ar apdraudēto personu seksuālo orientāciju, tādējādi diskriminējot personas viņu seksuālās orientācijas dēļ,¹⁰⁸ kas atbilst Pieteicēja konkrētajai situācijai.
- [48] ECT lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu, piemērojot Konvencijas 13. pantu*, ir konstatējusi pārkāpumu no valsts institūciju puses tieši saistībā ar valsts institūciju, precīzāk tieši Valsts policijas, neadekvātu un nepietiekamu pienākumu izpildi saistībā ar personas pasargāšanu no naida runas pret homoseksuālām personām internetā.¹⁰⁹ Arī šis faktiskais apstāklis atbilst lietā minētajiem apsvērumiem, kur Valsts policija atteicās pildīt savu pozitīvo pienākumu aizsargāt Pieteicēju no draudiem un naida runas.

Lietas faktiskie apstākļi ietilpst Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu tvērumā

3.2. Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu pārkāpums

- [49] Kā minēts [43] daļā, Pieteicējs uzskata, ka saistībā ar Konvencijas 8. pantu ir pārkāptas Pieteicējas tiesības gan uz privāto dzīvi, gan uz ģimenes dzīvi. Privātās dzīves aizskārums konkrētajā lietā balstās uz faktu, ka tika izteikti naidīgi komentāri zem informatīvās publikācijas par Pieteicēju, kas iekļāva detaļas par viņa privāto dzīvi.¹¹⁰ Tāpat norādāms, ka iepriekš minētā publikācija iekļāva ziņas arī par Pieteicēja

¹⁰⁷ECT 2017. gada 14. decembra spriedums lietā *Orlandi un citi pret Itāliju* (iesnieguma nr. 26431/12; 26742/12; 44057/12; 60088/12), 143. rindkopa.

¹⁰⁸ECT 2020. gada 14. maija spriedums lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* (iesnieguma nr. 41288/15), 129.-130. rindkopa.

¹⁰⁹Turpat 151.-156. rindkopa.

¹¹⁰Kāzuss [8], [9].

partnerattiecībām ar citu personu, ko ECT lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* ir atzinusi kā privātās dzīves sastāvdaļu šī panta tvērumā.¹¹¹ Saistībā ar ģimenes dzīvi būtiski vērtējams gan ECT lietā *Oliari un citi pret Itāliju*,¹¹² gan Satversmes tiesas lietā Nr. 2019-33-01¹¹³ paustās atziņas, ka ģimene var sastāvēt arī no viendzimuma partneriem. Ņemot vērā, ka konkrētais tiesību aizskārums balstījās uz Pieteicēja partnerattiecībām, tad izdarāma prezumpcija, ka ir tikušas pārkāptas arī tiesības uz ģimenes dzīvi neaizskaramību.

[50] Jāmin, ka vienīgais tiesību aizsardzības līdzeklis pret naida runu Latvijas nacionālajā tiesību sistēmā ir KL 78. un 150. pants, kura trešā daļa paredz kriminālatbildību par darbību, kas vērsta uz naida vai nesaticības izraisīšanu atkarībā no personas dzimuma, vecuma, invaliditātes vai jebkuru citu pazīmju dēļ, ja šī darbība ir saistīta ar vardarbību vai draudiem. Konkrētajā situācijā būtu jāvērtē darbība, kas vērsta uz naida vai nesaticības izraisīšanu citu likumā konkrēti neminētu pazīmju dēļ saistībā ar draudiem, kas izpaudās pašos vārdos, kas tika vērsti pret apdraudētu minoritāti minoritātei specifiski aizskarošā leksikas veidā, un, kurus atbalstīja vairāki simti cilvēku.

[51] Viens alternatīvs veids kā atrisināt šo naida runas problēmu bez kriminālatbildības piemērošanas būtu ieviest administratīvo atbildību par naida runu, ko likumdevējs joprojām nav ieviesis par spīti aicinājumiem.¹¹⁴ 2023. gadā oficiālu lūgumu Latvijas Republikas parlamentam par administratīvās atbildības ieviešanu pret naida runu iesniedza Latvijas Republikas Tiesībsargs,¹¹⁵ pamatojot pausto risinājumu ar skaidrojumu par to, ka ir tikusi konstatēta paaugstināta naida runa publiskajā telpā, kas iekļauj arī sociālos tīklus kā, piemēram, Twitter aplikāciju, kurā tika izteikti pret Pieteicēju vērstie naidīgi komentāri.¹¹⁶ Skaidrojams, ka jautājums par administratīvās atbildības ieviešanu, lai apkarotu naida runu nav jauns. Par to jau ir ticis runāts pagājušā gadsimta beigās, kad Eiropas Padomes Ministru komiteja 1997. gadā pieņēma rezolūciju, kuras pielikuma 2. princips noteica, ka valstij ir jāizveido

---

¹¹¹ECT 2020. gada 14. maija spriedums lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* (iesnieguma nr. 41288/15), 109. rindkopa.

¹¹²ECT 2015. gada 21. jūlija spriedums lietā *Oliari un citi pret Itāliju* (iesnieguma nr. 18766/11; 36030/11), 178. un 184. rindkopa.

¹¹³Satversmes tiesas 2020. gada 12. novembra spriedums lietā Nr. 2019-33-01 12.2. punkts.

¹¹⁴Kāzuss [12].

¹¹⁵Latvijas Republikas tiesībsarga vēstule 14. Saeimai par nepieciešamajiem uzlabojumiem tiesiskajā regulējumā. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/02/ts_vestule_14_saeimai.pdf [skatīts 24.03.2023.].

¹¹⁶Kāzuss [9].

pamatots tiesiskais regulējums lai apkarotu naida runu, kas iekļauj ne tikai kriminālatbildību, bet arī administratīvo atbildību par pārkāpumiem naida runas sakarā,¹¹⁷ ko Atbildētājs joprojām nav ieviesis.

[52] Kaut arī vēsturiski ir ticis pieņemts notiesājošs spriedums pagātnē pret personu, kas paudusi nosodošu komentāru sociālā tīklā “Facebook” pret homoseksuālu personu, ko tiesa kvalificēja kā naida runu un noziegumu saskaņā ar KL 150. panta 3. daļu, vainīgo personu atbrīvoja no soda izciešanas.¹¹⁸ Šeit nevar būt šaubu, ka Latvijas Republikā ir liela problēma ar naida runu un vispārīgu naidu pret homoseksuālām personām. Eiropas Komisija pret rasismu un neiecietību¹¹⁹ ir atzinusi savā 2021. gada ziņojumā, ka Latvijas Republikā ir problēma ar homofobisku noziegumu neziņošanu un paralēli tam Latvijas Republika nav paklausījusi tās ieteikumam nodibināt atsevišķu policijas vienību, kas cīnītos pret šāda veida noziegumiem.¹²⁰ Nevalstiskā organizācija ILGA-Europe ir atzinusi, ka Latvija ir 36. vietā¹²¹ starp 49 Eiropas valstīm LGBT tiesību ievērošanā kopumā un 30. vietā saistībā tieši ar naida noziegumiem.¹²² Tas parāda, ka homofobiski noziegumi un homofobija pati par sevi ir nozīmīga un pietiekami nenovērtēta problēma Latvijā.

[53] Latvijas Republikā ir notikušas daudz vairāk tiesvedības saistībā ar KL 78. pantā minēto nacionālo, etnisko un rasu naidu.¹²³ Pēc Pieteicēja domām salīdzinājumā ar KL 150. pantā minēto noziegumu KL 78. pantā minētie naida noziegumi tiek izmeklēti un uztverti daudz nopietnāk. Saistībā ar KL 78. panta pirmajā daļā un otrajā daļā noteiktajiem noziegumiem visvairāk noziegumi (kopumā 11) ir pastrādāti tieši pret ebreju etnorelīģiskās grupas pārstāvjiem laika periodā starp 2012. gada oktobri un 2018. gada maiju.¹²⁴ Pieteicējs uzskata, ka šis pierāda, ka no Atbildētāja puses naida noziegumi balstīti uz nacionālo, etnisko un rasu naidu tiek uztverti daudz nopietnāk kā naida noziegumi pret personām balstoties uz

---

¹¹⁷Council of Europe Committee of ministers recommendation No. R (97) 20 Pieejams: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680505d5b [skatīts 24.03.2023.].

¹¹⁸Talsu rajona tiesas 2018. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. 11380026317, pieejams : <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/447407.pdf>

¹¹⁹Kas ir Eiropas Padomes dibināta organizācija.

¹²⁰ECRI CONCLUSIONS ON THE IMPLEMENTATION OF THE RECOMMENDATIONS IN RESPECT OF LATVIA SUBJECT TO INTERIM FOLLOW-UP Pieejams: <https://rm.coe.int/lat-ifu-v-2021-26-eng/1680a401bc> [skatīts 25.03.2023.].

¹²¹1. vieta ir vislabākā un 49. ir visliktākā LGBT tiesību ievērošanā.

¹²²<https://www.rainbow-europe.org/country-ranking#> [skatīts 25.03.2023.].

¹²³Latvijas Republikas Augstākās tiesa Naida runa un vārda brīvība (tiesu prakse krimināllietās par krimināllietās par 74., 78., 150. pantu) (tiesu prakse 2012. gada oktobris – 2018. gada maijs) Pieejams: https://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2018/Naida%20runa%20un%20varda%20briviba_Apkopojums_2018_22_10_2018.doc

¹²⁴Turpat 34. lpp.

viņu seksuālo orientāciju. Šāda veida diskriminācijas iespēju ir arī pieļāvusi ECT lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu*, kur ECT atzina, ka Lietuvas autoritātes nav pietiekami nopietni uztvērušas naidīgus komentārus pret viendzimuma pāri atšķirībā no naidīgiem komentāriem, kas tika vērsti pret ebreju kopienai.¹²⁵ Skaidrojams, ka gan *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* lietas faktiskajos apstākļos,¹²⁶ gan šīs lietas faktiskajos apstākļos¹²⁷ naidpilnie komentāri satur šķietamu analogiju ar Otrā pasaules kara laika nacistu koncentrācijas nometnēm, kuras ECT atzina, ka komentāri, kas tiek pausti par koncentrācijas nometnēm tiek arī skatīti kā naidu raisoši arī saistībā pret homoseksuālām personām. Turklāt norādāms, ka arī homoseksuālas personas ir bijuši Holokausta upuri,¹²⁸ tādēļ šāda veida analogija būtu atzīstama par tikpat naidpilnu un bīstamu kā šāda veida izteikumi, kas tiktu vērsti pret personām ar ebreju vai citu izcelsmi, kuras vēsturiski sistēmatiski centās iznīcināt Trešais Reihs.

[54] Papildus iepriekš minētajam norādāms, ka vienā no komentāriem Pieteicējs un viņa partneris tika nosaukti par “pediņiem”. Tiek skaidrots, ka “pediņš” ir nievājošs vārds, ar kuru nereti tiek apzīmētas homoseksuālas personas.¹²⁹ Šāda veida vārdus var arī uzskatīt par homofobiskas naida runas pazīmi.¹³⁰ Pats vārds “pediņš” ir atvasināts no vārda pederasta, kas ir pieaudzis vīrietis, kam ir dzimumsakari ar nepilngadīgiem zēniem,¹³¹ kas paralēli tam raisa paralēles ar pedofiliju.¹³² ECT lietā *Bayev un citi pret Krieviju* ir atzinusi, ka nav pieļaujams vilkt paralēles starp homoseksualitāti un pedofiliju,¹³³ jo kamēr homoseksualitāte ir seksuāla orientācija, pedofilija ir seksuālā perversija, kuras tieksmju apmierināšana ir krimināli sodāma. Prokurors atbildes vēstulē Pieteicējam bija minējis, ka persona ar lietotārvārdu “Ugh” “esot vien izteikusi nepatiku pret netradicionālas seksuālās orientācijas pārstāvjiem”.¹³⁴ Šeit ir arī jāpiemin, ka šī pati persona nosauca Pieteicēju par “pediņu” un izteica “Kā pietrūkst koncentrācijas nometnes krāsnis viņiem”.¹³⁵ Pateikt, ko tādu un aizbildināties no Atbildētāja puses, ka persona ir tikai izteikusi nepatiku pret noteiktu minoritātes grupu, kuras atšķirīgo pazīmi, proti, tās seksuālo orientāciju

---

¹²⁵ECT 2020. gada 14. maija spriedums lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* (iesnieguma nr. 41288/15), 125. rindkopa.

¹²⁶Turpat 10. rindkopa.

¹²⁷Kāzuss [9].

¹²⁸<https://www.hmd.org.uk/learn-about-the-holocaust-and-genocides/nazi-persecution/gay-people/> [skatīts 25.03.2023.].

¹²⁹<https://tezaurs.lv/pedi%C5%86%C5%A1> [skatīts 26.03.2023.].

¹³⁰ECT 2003. gada 4. decembra spriedums lietā *Gündüz pret Turciju* (iesnieguma nr. 35071/97) tiesneša atsevišķās domas.

¹³¹<https://tezaurs.lv/pederasts> [skatīts 26.03.2023.].

¹³²<https://wikidiff.com/pederast/pedophilia> [skatīts 26.03.2023.].

¹³³ECT 2017. gada 20. jūnija spriedums lietā *Bayev un citi pret Krieviju* (pieteikuma nr. 67667/09; 44092/12; 56717/12) 69. rindkopa.

¹³⁴Kāzuss [11].

¹³⁵Turpat [9].

tās personas nevarēja izvēlēties ir nepieņemama. Top skaidrs, ka demokrātiskā valstī persona nevarētu izteikt nepatiku pret grupu ar noteiktām pazīmēm, ko tā pati neizvēlas, tādā agresīvā, neapdomīgā, vēsturiski traumējošā (koncentrācijas nometnes krāsni) un zinātniski nekorekti un sabiedrībā negatīvu emociju raisošā (pediņi) veidā un tikt atstāta bez jebkādu seku iestāšanās. Iepriekš paustā argumentācija pastiprināma ar ECT lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* nostiprināto juridisko apsvērumu, proti, to, ka ECT ir atzinusi, ka ģimenes vērtību saglabāšana un homoseksuālītātes sociālā pieņemšana nav nesavienojamas lietas,¹³⁶ kas pamato, ka pat ja kaut kas ir netradicionāls parastajā izpratnē tas tāpat neļauj pret to izturēties ar klaju necieņu, agresiju vai naidu.

[55] ECT lietā *Bączkowski un citi pret Poliju* ir noteikusi, ka jebkāda iejaukšanās Konvencijas 8. pantā minētajās tiesībās, konkrēti tiesībās uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, var notikt tikai ja šī vajadzība izriet no nepieciešamības demokrātiskā sabiedrībā,¹³⁷ kas iekļauj plurālismu, toleranci un plašu domāšanu.¹³⁸ Konkrētajā lietā atkāpšanās no šīm tiesībām nedrīkstētu tikt pieļauta – tieši pretēji – demokrātiskas sabiedrības elementi ir tikuši pārkāpti, jo abi Twitter aplikāciju lietotāji “Gunārs” un “Ugh” ar saviem komentāriem ir rīkojušies tieši pretēji demokrātiskās sabiedrības elementiem ar savu ierobežojošo un netoleranto attieksmi un komentāriem, kas pauž šo personu attieksmi un nodomu necienīt un pat potenciāli nodarīt pāri Pieteicējam viņa seksuālās orientācijas dēļ.

Tādējādi var secināt, ka ir noticis Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu pārkāpums.

---

¹³⁶ECT 2020. gada 14. maija spriedums lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* (iesnieguma nr. 41288/15) 122. rindkopa.

¹³⁷ECT 2007. gada 3. maija spriedums lietā *Bączkowski un citi pret Poliju* (pieteikuma nr. 1543/06) 61. rindkopa.

¹³⁸Turpat 63. rindkopa.

NORMATĪVO AKTU UN IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

Grāmatas

1. Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 228.- 232. Lpp.
2. Autoru kolektīvs. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 687-688. lpp.

Atsevišķi raksti no grāmatām

3. Nieuwenhuis A. (2007), Plurālisma jēdziens ECT judikatūrā (The Concept of Pluralism in the case law of the ECtHR), Cambridge University Press, 367 – 384.lpp. Pieejams: <https://www.ivir.nl/publicaties/download/eucons.pdf> [skatīts 13.03.2023.].

Interneta materiāli

4. Ārlietu ministrija. Sūdzības iesniegšana Eiropas Cilvēktiesību tiesā. 16.08.2021. Pieejams: https://www.mfa.gov.lv/lv/sudzibas-izskatisana-eiropas-cilvektiesibu-tiesa?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com [skatīts 01.04.2023.].
5. Practical Guide on Admissibility Criteria. Strasbourg: Council of Europe publishing, 2022, p.41.
6. Ambrasa I. Naida runas un naida noziegumu atpazīšanas un izmeklēšanas prakses problēmaspekti Latvijas Republikā. Latvijas Republikas tiesībsargs, 2016, Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/07/naida_noziegumu_un_naida_runas_izmeklesana_lv_2016_1496214733.pdf 68.lpp.
7. Kolēģijas 2021. gada 18. februāra lēmums par atteikšanos ierosināt lietu, (pieteikums Nr. 6/2021) Latvijas Republikas Satversmes tiesa » Kolēģijas 2021. gada 18. februāra lēmums (pieteikums Nr. 6/2021)
8. Russel C. Introduction to American Law, 2015. (sk. "The law is reason free from passion...Man, when perfected, is the best of animals, but when separated from law and justice, he is the worst

- of all.” Aristotle, PSCI 2620), Available:
<https://www.vanderbilt.edu/summer/maysession/PSCI3260AmericanLawssyllabus.pdf>
9. Mākslas robežas: reliģisko pielūgsmes objektu attēlošana. Pieejams:
<https://www.cilvektiesibas.info/raksti/makslas-robezas-religisko-pielugsmes-objektu-attelosana> [skatīts 13.03.2023.].
  10. Mākslas ceļš ir brīvība. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/336035-makslas-cels-ir-briviba-2021> [skatīts 17.03.2023.].
  11. Tiesībsarga vēstule Daugavpils pilsētas pašvaldībai par Sandera Raudsepa izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/03/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-makslas-centra.pdf> [skatīts 10.03.2023].
  12. Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights. Pieejams: chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf [skatīts 10.03.2023]
  13. Tiesībsargs: nav pamata neizrādīt arī provokatīvus mākslas darbus. Pieejams:
<https://juristavards.lv/zinas/282948-tiesibsargs-nav-pamata-neizradit-ari-provokativus-makslas-darbus/> [skatīts 15.03.2023.]
  14. Kā top likums? Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/likumdosana/ka-top-likums>
  15. Administratīvās atbildības regulējumu visās jomās pieņemt var arī nepagūt. Pieejams:
<https://lvportals.lv/skaidrojumi/316369-administrativas-atbildibas-regulejumu-visas-jomas-pienemt-var-ari-nepagut-2020>
  16. Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē. Pieejams:
<https://www.satv.tiesa.gov.lv/runas-un-raksti/pamattiesibu-ierobezojuma-konstitucionalitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/> [skatīts 13.03.2023].
  17. Izņēmumi no 8. līdz 11. pantam Eiropas Cilvēktiesību konvencijas. Pieejams:
[https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFILES-15\(1997\).pdf](https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFILES-15(1997).pdf)

18. Mākslas robežas: reliģisko pielūgsmes objektu attēlošana. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/02/makslas-robezas-religisko-pielugsmes-objektu-attelosana-cilvektiesibas-info.pdf> [skatīts 20.03.2023]
19. Satīra definīcija. Literatūras paņēmieni, literatūras terminu definīcijas un piemēri. Pieejams: <https://literarydevices.net/satire/>
20. Civilās savienības likuma virzība: piketē par atbalstu; Saeima lemt nesteidzas. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/civilas-savienibas-likuma-virziba-pikete-par-atbalstu-saeima-lemt-nesteidzas.a45860/>
21. Guide on Article 8 page 7 and 8. Pieejams: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf [skatīts 17. un 24.03.2023.].
22. Latvijas Republikas tiesībsarga vēstule 14. Saeimai par nepieciešamajiem uzlabojumiem tiesiskajā regulējumā. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/02/ts_vestule_14_saeimai.pdf [skatīts 24.03.2023.].
23. Council of Europe Committee of ministers recommendation No. R (97) 20 Pieejams: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680505d5b [skatīts 24.03.2023.].
24. ECRI CONCLUSIONS ON THE IMPLEMENTATION OF THE RECOMMENDATIONS IN RESPECT OF LATVIA SUBJECT TO INTERIM FOLLOW-UP Pieejams: <https://rm.coe.int/lat-ifu-v-2021-26-eng/1680a401bc> [skatīts 25.03.2023.]
25. <https://www.rainbow-europe.org/country-ranking#> [skatīts 25.03.2023.]
26. Latvijas Republikas Augstākās tiesa Naida runa un vārda brīvība (tiesu prakse krimināllietās par krimināllietās par 74., 78., 150. pantu) (tiesu prakse 2012. gada oktobris – 2018. gada maijs) Pieejams: https://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2018/Naida%20runa%20un%20varda%20briviba_Apkopojums_2018_22_10_2018.doc
27. <https://www.hmd.org.uk/learn-about-the-holocaust-and-genocides/nazi-persecution/gay-people/> [skatīts 25.03.2023.].
28. <https://tezaurs.lv/pedi%C5%86%C5%A1> [skatīts 26.03.2023.].

29. <https://tezaurs.lv/pederasts> [skatīts 26.03.2023.].

30. <https://wikidiff.com/pederast/pedophilia> [skatīts 26.03.2023.].

Periodika

31. Mače Z., Brauna A. Naida noziegumus pret LGBT attaisno pat ar reliģisko pārliecību. LSM.lv, 2021, Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/naida-noziegumus-pret-lgbt-attaisno-pat-ar-religisku-parliecibu.a408277/>

32. Gerards, J. (2013). "Kā uzlabot Eiropas Cilvēktiesību tiesas veikto samērīguma testa piemērošanu?" (How to improve the necessity test of the European Court of Human Rights). *International Journal of Constitutional Law*. 11 (2): 466-490. Pieejams: <https://academic.oup.com/icon/article/11/2/466/753628> [skatīts 13.03.2023.].

Normatīvie akti

33. Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzība konvencija. Latvijas Vēstnesis, 1997.

34. ANO 1966. gada Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām

35. Latvijas Republikas Satversme (15.02.1922.): LR likums. *Valdības Vēstnesis*, 1922.

36. Krimināllikums, Latvijas Vēstnesis, 1998.

37. Kriminālprocesa likums, Latvijas Vēstnesis, 2005.

38. Prokuratūras likums. Latvijas Vēstnesis, 1994, 7. panta piektā daļa.

39. Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma>

40. Administratīvās atbildības likums. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2018/225.1>.

Tiesu prakse

- 41.** ECT 2013. gada 7. novembra spriedums lietā Vallianatos un citi pret Grieķiju (pieteikuma nr. 29381/09; 32684/09), 47. rindkopa.
- 42.** ECT 2008. gada 3. jūlija spriedums lietā Belov pret Krieviju (pieteikuma nr. 22053/02), 59. rindkopa. 42 ECT 2007. gada 1. jūnija spriedums lietā Belevitskiy pret Krieviju (pieteikuma nr. 72967/01), 56.-60. rindkopa.
- 43.** ECT 1993. gada 14. janvāra spriedums lietā Otto - Preminger Institut pret Austriju (pieteikuma nr. 13470/87), 83. rindkopa.
- 44.** ECT 2015. gada 30. aprīļa spriedums lietā Ferreira Alves pret Portugāli (pieteikums Nr. 78165/12), 27.-29. rindkopa.
- 45.** ECT 1979. gada 26. aprīļa spriedums lietā The Sunday Times pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 6538/74).
- 46.** ECT 2002. gada 14. marta spriedums lietā Gawęda pret Poliju (iesnieguma nr. 26229/95).
- 47.** ECT 2008. gada 23. oktobra spriedums lietā Khuzhin un citi pret Krieviju, (iesnieguma nr. 13470/02), 117.rindkopa.
- 48.** ECT 2019. gada 25. oktobra spriedums lietā E.S. pret Austriju, (iesnieguma nr. 38450/12), 39.rindkopa.
- 49.** ECT 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā Karataş pret Turciju (iesnieguma nr. 23168/94), 49.rindkopa.
- 50.** ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā Handyside pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 5493/72), 48., 49., 50. un 113. rindkopa.
- 51.** ECT 2013. gada 17. septembra spriedums lietā Welsh un Silva Canha pret Portugāli (iesnieguma nr. 16812/1), 29. rindkopa.
- 52.** ECT 1977. gada 18. maija spriedums lietā The Sunday Times pret Apvienoto Karalisti, 59., 62. rindkopa, Komisijas ziņojums, 194. rindkopa.
- 53.** ECT 2021. gada 22. jūnija spriedums lietā Gachechiladze pret Gruziju (iesnieguma nr. 2591/19), 62. rindkopa.

54. ECT 1990. gada 28. marta spriedums lietā Groppera Radio AG un citi pret Šveici (iesnieguma nr.10890/84).
55. ECT 2005. gada 10. novembra spriedums lietā Leyla Şahin pret Turciju (iesnieguma nr.44774/98).
56. ECT 1983. gada 25. marta spriedums lietā Silver un citi pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr.6205/73).
57. ECT 2017. gada 20. jūnija spriedums lietā Bayev un citi pret Krieviju, (iesnieguma nr. 67667/09).
58. ECT 2018. gada 17. jūlija spriedums lietā Mariya Alekhina pret Krieviju (iesnieguma nr. 38004/12).
59. ECT 2008. gada 1. jūlija spriedums lietā Daróczy pret Ungāriju (iesnieguma nr. 44378/05).
60. ECT 2011. gada 19. jūlija spriedums lietā UJ pret Ungāriju (iesnieguma nr. 23954/10), 25.-26.rindkopa.
61. ECT 1991. gada 26. novembra spriedums lietā The Observer un the Guardian pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 13585/88), 71. rindkopa.
62. ECT 1991. gada 26.aprīļa spriedums lietā Ezelin pret Franciju, (iesnieguma nr. 11800/85), 51. rindkopa.
63. ECT 1995. gada 26. aprīļa spriedums lietā Prager un Oberschlick pret Austriju, Nr. 15974/90, 60. rindkopa.
64. ECT 2015. gada 15. maija spriedums lietā Steel un Morris pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 68416/0).
65. ECT 2022. gada 15. septembra spriedums lietā Rabczewska pret Poliju (iesnieguma nr. 8257/13).
66. ECT 2006. gada 31. janvāra spriedums lietā Giniewski pret Poliju (iesnieguma nr. 64016/00), 51. rindkopa.
67. ECT 2015. gada 21. jūlija spriedums lietā Nr. 18766/11; 36030/11 Oliari un citi pret Itāliju (iesnieguma nr. 18766/11; 36030/11), 178. un 184. rindkopa.
68. ECT 2000. gada 26. oktobra spriedums lietā Kudła pret Poliju (iesnieguma nr. 30210/96), 152. rindkopa.
69. ECT 1968. gada 23. jūlija spriedums lietā "RELATING TO CERTAIN ASPECTS OF THE LAWS ON THE USE OF LANGUAGES IN EDUCATION IN BELGIUM" pret Beļģiju (iesnieguma Nr. 1474/62; 1677/62; 1691/62; 1769/63; 1994/63; 2126/64), "THE LAW" sekcijas 9. rindkopa.

- 70.** ECT 2017. gada 14. decembra spriedums lietā Orlandi un citi pret Itāliju (iesnieguma nr. 26431/12; 26742/12; 44057/12; 60088/12), 143. rindkopa.
- 71.** ECT 2020. gada 14. maija spriedums lietā Beizaras un Levickas pret Lietuvu (iesnieguma nr. 41288/15), 10., 109., 122., 125., 129.-130., 151.-156. rindkopa.
- 72.** ECT 2003. gada 4. decembra spriedums lietā Gündüz pret Turciju (iesnieguma nr. 35071/97), tiesneša atsevišķās domas.
- 73.** ECT 2017. gada 20. jūnija spriedums lietā Bayev un citi pret Krieviju (pieteikuma nr. 67667/09; 44092/12; 56717/12) 69. rindkopa.
- 74.** ECT 2007. gada 3. maija spriedums lietā Bączkowski un citi pret Poliju (pieteikuma nr. 1543/06) 61., 63. rindkopa.
- 75.** Satversmes tiesa spriedums lietā Nr. 2003-02-0106, 05.06.2003., 1. punkts.
- 76.** Satversmes tiesas 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.2003-05-01 21.punkts.
- 77.** Satversmes tiesas 2017.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr.2017-03-01 secinājumu daļas 14.punkts.
- 78.** Satversmes tiesas 2015. gada 2. jūlija sprieduma lietā Nr.2015; 0101 13.punkts.
- 79.** Satversmes tiesas 2009. gada 4. februāra spriedums lietā Nr. 2008-12-0110.1. punkts.
- 80.** Satversmes tiesas 2009. gada 15. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2008-36-01.
- 81.** Satversmes tiesas 2020. gada 12. novembra spriedums lietā Nr. 2019-33-01 12.2. punkts.
- 82.** Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 21.03.2017. spriedums lietā Nr. SKA-213/2017, 9.p. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/administrativo-lietudepartaments/hronologiska-seciba?year=2017> [skatīts 13.03.2023.]
- 83.** Talsu rajona tiesas 2018. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. 11380026317, pieejams : <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/447407.pdf>